

sin Betydning under givne Omstændigheder, selv om det ikke er blevet et almindeligt Princip udover Nævningeforholdene. Endelig maa for det tredje nævnes den Garanti for Retfærdighed, der, naar der er Tale om det værste, der kan indtræde for en Person, nemlig de alvorlige Straffe, ligger deri, at der finder en Samvirken Sted mellem Fagdommere og Lægdommere. Det er ikke Meningen, at man kan undvære Fagdommerne, Juristerne, de skal ikke fordømmes til Afmagt, men de skal ikke være alene, der skal være en Samvirken mellem dem paa den fornuftige Maade, som enhver maa skønne er fyldestgjort i det nye Lovforslag, en Samvirken paa den Maade, at begge disse Fortolkere af Loven kommer til deres Ret.

Disse tre Hovedgrundsætninger har altsaa ikke blot Lovens Bogstav for sig, men har ogsaa det indre Værd, som en Retspleje i Længden ikke kan undvære, og jeg vil til Vidnesbyrd herom gøre et Par historiske Bemærkninger baade indadtil og udadtil. Indadtil gør jeg den historiske Bemærkning, at vi nu har stridt om denne Sag eller i alt Fald har haft den paa Dagsordenen siden Grundloven af 1849, og jeg bør i denne Sammenhæng nævne, at Initiativet til denne Sag, der har saa stor Betydning for Garantien for Retsplejens Retfærdighed, udgik fra Krieger, Ordføreren for Grundlovsudvalget, som med sit omfattende Kendskab til fremmed Lovgivning, sin Fordomsfrihed og sit stærke Initiativ til at sætte Kræfter i Bevægelse skabte disse tre Hovedgrundsætninger, som Grundloven af 1849 opstiller. Og Sagen døde ikke med ham eller med Grundloven af 1849. Vi har stridt om den eller arbejdet med den fra 1849 og til Dato, og jeg haaber nu, at den kan være ved sin Afslutning. Det er sket med Afveksling. Krieger begyndte ikke straks paa Sagen; der var nogle Begyndelser, som ikke skrev sig fra ham, og som kun var stykkevis og ufuldkomne. Men han tog fat paa den i Aaret 1868, og jeg tør næsten tro, at det var ud fra den Tanke, at vi ikke skulde være dømte til en evigere Søvn, end vi ønskede, her i vort Land efter Begivenhederne i 1864, at han tog fat paa denne Sag, for at det nu kunde blive til Alvor med den. Og han formaaede at sætte Kræfter i Bevægelse, saa Sagen bragtes til et Punkt, hvor i alt Fald en relativ Afslutning fandt Sted. Der kom dog forinden store Afbrydelser. Der kom Afbrydelser, hvor politiske Omstændigheder førte til, at Sagen maatte hvile eller hvilede. En ny Kommission kom

til, som forbandt sig med den ældre Kommission i Retning af, at Sagen blev noget mere hjemlig, kan jeg sige, end ved den første Kommissions Behandling, at man tog noget mere Hensyn til de faktisk foreliggende Forhold, end den ældre, mere doktrinære Kommission, kan jeg gerne sige, havde gjort. Men der indtraadte atter Standsninger, Standsninger af temmelig langvarig Art. Saa førte Forholdene til en Lov; men denne Lov, Loven af 1909, var ufuldkommen. Den savnede ganske den ene Hovedsag af de tre Hovedprincipper, nemlig Anklageprincippet og den Adskillelse mellem Forvaltning og Retspleje, som betingede dette. Loven af 1909 kom jo aldrig til at træde i Kraft. Der gjordes et nyt Forsøg med Optagelse af Anklageprincippet i 1913—14; men Begivenhederne medførte, at det ikke lykkedes, og der var ogsaa den Vanskelighed ved det, at man ikke den Gang kunde vente, at Valget vilde blive truffet enstemmigt til Fordel for et Forslag som det, der nu foreligger, fremfor Loven af 1909. Nu har jeg den for mit Vedkommende meget store Tilfredsstillelse at se Loven i dens nuværende fuldkomnere Skikkelse vedtaget af alle Partier i Folketinget, og jeg haaber, at det samme maa blive Tilfældet i Landstinget. Sagens indre Historie viser, at der ikke er nogen Mulighed for at standse den. Slægter kan dø, og de Kræfter, som tidligere arbejdede paa Sagen, maatte dø; men det gaar som med Dragen: hugger man et Hoved af, vokser der et andet frem. Saaledes vil det uimodsigeligt gaa, dersom Tilfældet nu atter skulde føre til, at Sagen strandede. Der vil komme nye Slægter, Kampen vil blive gentaget, og Kravet vil, saa sikkert som noget overhovedet kan spaas, en Gang blive fyldestgjort, fordi det, som jeg bemærkede før, betinger Garantierne for Retsplejens Retfærdighed.

Jeg har et andet historisk Vidnesbyrd, som jeg blot vil nævne i al Korthed, nemlig dette, at hele den anglikanske, romanske og germanske Verden hævder de samme Principper, som vi nu her i Øjeblikket fører frem til Afslutning i Retsplejen. Oprindelsen kender vi jo alle. Det er den anglikanske Verden, som med alle sine Ejendommeligheder, alle sine historiske Tilfældigheder dog utvivlsomt fra meget gammel Tid har hævdet de Grundsætninger, som finder sit korte Udtryk i Grundlovens nuværende Bestemmelser om Retsplejen. Og Vigtigheden af disse Grundsætninger hævdedes i Modsætning til den ældre Proces, som efterhaanden havde udviklet sig andetsteds, og